

Revisionsrapport

Granskning av hantering och rutiner avseende riktade statsbidrag

*Martin Halldén
Jenny Nyholm*

Maj 2017

Region Gotland

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	2
2.	Inledning	4
2.1.	Bakgrund	4
2.2.	Syfte och revisionsfråga.....	4
2.2.1.	Kontrollfrågor:.....	4
2.3.	Avgränsning och metod.....	5
3.	Granskningsresultat	6
3.1.	Rutiner för ansökan, rekvirering och	6
	rapporter.....	6
3.1.1.	Förskola och grundskola.....	6
3.1.2.	Äldreomsorg	7
3.1.3.	Hälsa- och sjukvård	8
3.2.	Kartläggning av riktade statsbidrag	9
3.3.	Budget och redovisning	13
3.3.2.	Barn- och utbildning	13
3.3.3.	Äldreomsorg	14
3.3.4.	Hälsa- och sjukvård	14
3.4.	Återrapportering till nämnd	14
4.	Revisionell bedömning.....	15
4.1.	Avstämning mot kontrollfrågor.....	15
4.2.	Revisionell bedömning	16
4.3.	Rekommendationer.....	17
	Bilaga 1: Kartläggning av riktade statsbidrag	19

1. *Sammanfattning*

På uppdrag av Regions Gotlands förtroendevalda revisorer har PwC gjort en granskning av hanteringen av riktade eller specialdestinerade statsbidrag inom förskola, grundskola, äldreomsorg samt hälso- och sjukvård. De nämnder som omfattats av granskningen är barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden. Granskningen har syftat till att besvara följande revisionsfråga:

- *Har berörda nämnder ändamålsenliga rutiner avseende ansökning samt redovisning av riktade statsbidrag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll?*

Efter genomförd granskning gör vi bedömningen att berörda nämnder inte i alla delar har ändamålsenliga rutiner avseende ansökning samt redovisning av riktade statsbidrag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll. Den sammantagna bedömningen baseras på följande iakttagelser och noterade avvikelser:

- Det finns ändamålsenliga rutiner för hantering av ansökan och rekvisering av riktade statsbidrag och ansvaret är tydliggjort inom respektive verksamhet/förvaltning. Dock saknas ett tydligt ansvar mellan berörd verksamhet och nämnd och det saknas formella rutiner för återrapportering. Det finns dokumenterade rutiner inom en granskad verksamhet.
- Regionen fattar i regel inte formella nämnd-/delegationsbeslut, utan beslut sker genom ren verkställighet. Vi har inhämtat berörda nämnders delegationsordningar och har kunnat fastställa att berörda tjänstemän inom barn- och utbildningsnämnden har rätt att fatta beslut avseende riktade statsbidrag. Av de två övriga nämndernas delegationsordningar framgår inte vem som har rätt att fatta delegationsbeslut för att söka/avstå från att söka riktade statsbidrag.
- Vår kartläggning och verifiering visar att berörda nämnder har sökt 33 av de totalt 41 olika riktade statsbidrag inom granskningsområdet som funnits tillgängliga under granskningsperioden. För statsbidrag inom förskola och grundskola har vi dock inte kunnat verifiera att samtliga bidrag faktiskt sökts och-/eller beviljats eftersom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen inte kunnat tillhandahålla en komplett sammanställning med uppgifter om sökta och beviljade bidrag.
- Alla riktade statsbidrag tas inte med i verksamheternas detaljbudgetar. Det saknas regionövergripande rutiner och frågan hanteras därmed olika.
- Redovisning sker i huvudsak i enlighet med information från RKR. Riktade statsbidrag bokförs i den period som prestationerna utförs och intäkter ska matchas mot kostnader.

Efter genomförd granskning lämnas därmed regionstyrelsen och berörda nämnder med följande rekommendationer:

- Dokumentera rutinerna för hantering av riktade statsbidrag för att minimera sårbarheten samt göra hanteringen mindre personbunden.
- Kartlägg årligen på förvaltningarna, i samarbete med regionens centrala ekonomiavdelning, vilka statsbidrag som finns att söka för att i möjligaste mån säkerställa att inga bidrag missas.
- Tydliggöra vem som har rätt att ta beslut om att söka alternativt avstå från att söka riktade statsbidrag.
- Ansökningar om riktade statsbidrag som har en påverkan på verksamhetens omfattning, framför allt under en längre period, och som kan påverka regionens finansiering vid ett eventuellt borttagande av det riktade statsbidraget, bör behandlas av nämnd eller utskott.
- Säkerställa att samtliga riktade statsbidrag som verksamheterna i regionen söker tas upp i verksamheternas detaljbudget. De riktade statsbidrag som inte är kända vid fastställande av detaljbudget, bör läggas in löpande i budgeten under året.
- Skapa en tydlig återrapportering av sökta och erhållna riktade statsbidrag till nämnderna, och redovisa dessa för regionstyrelsen.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Gotland utför PwC en granskning av hantering och rutiner avseende riktade statsbidrag.

Den direkta statliga styrningen av kommunerna ökar allt mer och i den statliga styrningen ingår ofta ekonomiska incitament.

Antalet riktade statsbidrag ökar från år till år, och uppgår 2016 och 2017 sammantaget till ca 85 stycken bidrag inom olika områden. En del av bidragen kräver mycket omfattande förarbeten och administration från kommunernas sida, medan andra bidrag kan rekvireras och redovisas i efterhand.

I takt med att staten ökar de riktade statsbidragen istället för att öka de generella statsbidragen ställs allt större krav på att kommunerna har goda rutiner för att fånga upp att dessa bidrag finns, och för att ansöka om dem.

Kommunstyrelsen, genom ekonomiavdelningen, har att säkerställa kommunens finansiering. Ofta ligger dock uppdraget att söka de riktade statsbidragen på förvaltningarna.

2.2. Syfte och revisionsfråga

Syftet är att granska om berörda nämnder har ändamålsenliga rutiner för att söka riktade statsbidrag i den omfattning man är berättigad till. Syftet är vidare att kontrollera om korrekta beslut har fattats i de fall man har sökt eller valt att inte söka de riktade statsbidragen, samt att redovisning sker i enlighet med RKR¹. Granskningen syftar därmed till att besvara följande revisionsfråga:

- *Har berörda nämnder ändamålsenliga rutiner avseende ansökning samt redovisning av riktade statsbidrag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll?*

2.2.1. Kontrollfrågor:

Revisionsfrågan besvaras utifrån följande uppställda kontrollfrågor:

- Finns ändamålsenliga rutiner för ansökning/rekvirering och rapportering av riktade statsbidrag?
- Har berörda nämnder sökt de riktade statsbidrag som de är berättigade till?
- Hur fattas formella beslut avseende ansökan/att eventuellt inte ansöka riktade statsbidrag? Har nämndbeslut/delegationsbeslut fattats?

¹ Rådet för Kommunal Redovisning

- Har bidragen tagits med i verksamhetens detaljbudget?
- Redovisning av riktade statsbidrag sker i enlighet med RKR?

2.3. Avgränsning och metod

Granskningen avgränsas till att omfatta riktade statsbidrag inom förskola, grundskola, äldreomsorg samt hälso- och sjukvård. Granskningen avgränsas till berörda nämnder och omfattar inte statsbidrag från Migrationsverket avseende flyktingverksamheten.

Granskningen genomförs genom kartläggning av tillgängliga riktade statsbidrag inom granskningsområdet, samt genom dokumentstudier avseende rutiner, detaljbudget och fattade beslut. Verifiering av redovisning sker. Intervjuer har förts med följande tjänstemän:

- Ekonomidirektör
- Utbildningsdirektör och ekonomichef vid utbildnings- och arbetslivsförvaltningen
- Socialdirektör och ekonomichef vid socialförvaltningen
- Hälso- och sjukvårdsdirektör, ekonomichef och kanslichef vid hälso- och sjukvårdsförvaltningen
- Nämndsekreterare barn- och utbildningsnämnden

Rapporten har varit föremål för sakgranskning.

3. Granskningsresultat

3.1. Rutiner för ansökan, rekvisering och rapportering

Riktade statsbidrag även kallade specialdestinerade statsbidrag är tidsbegränsade och avsedda för en bestämd verksamhet eller visst ändamål/åtgärd. Inom Region Gotland är det de olika verksamheterna som är ansvariga för att besluta om, ansöka om/rekvisera samt återrapportera riktade statsbidrag. Denna ansvarsfördelning har bland annat tydliggjorts i en PM som ledningskontoret har redovisat till Regionstyrelsen i slutet av 2016. Det framgår även av Strategisk plan och budget för 2017-2019 för Region Gotland att dessa riktade statsbidrag hanteras av nämnderna, och tillfaller deras budget i sin helhet.

Detta ställer krav på att verksamheter och nämnder har ändamålsenliga rutiner och riktlinjer avseende beslut och ansökningar av statsbidragen. Det är därmed också nämnderna som (direkt eller genom delegationsbeslut) beslutar om regionen ska eller inte ska ansöka/rekvisera dessa bidrag.

Ekonomicheferna på de olika förvaltningarna ingår i ett nätverk tillsammans med ekonomiavdelningen på regionstyrelseförvaltningen. Här finns bland annat budgetförutsättningar inklusive riktade statsbidrag återkommande på dagordningen.

3.1.1. Förskola och grundskola

Det är utbildningsdirektören vid utbildnings- och arbetslivsförvaltningen som har det yttersta ansvaret avseende riktade statsbidrag inom förskola och grundskola. Beslut om vilka bidrag som söks fattas av avdelningschef för grundskola respektive förskola. Bevakningen sker framförallt genom Skolverkets hemsida och statsbidragskalendern, samt genom SKL². Skolverket skickar ut information till landets kommuner om vilka statsbidrag som finns att söka samt när under året ansökan kan göras. Informationen inkommer till berörd nämnd och barn- och utbildningsnämnden registrerar all information som ett eget ärende. Ärendet tilldelas sedan berörd avdelningschef. Information om bidrag kan även inkomma direkt till avdelningscheferna via regionens gemensamma registratur som även de lägger in alla ärenden i regionens ärendehanteringssystem.

På Skolverkets hemsida hanteras statsbidrag på ”mina sidor”. Utbildningsdirektören är ombud och väljer sedan representanter som ges behörighet för de olika bidragen. Förvaltningens ekonomichef har det övergripande ansvaret och diskuterar frågan med ledningsgruppen.

Efter att statsbidrag beviljats kontaktar avdelningschefen eller kvalitetscontrollern ekonomen för tilldelning av projektkod. Därefter meddelas berörda enheter om villkor som gäller för att kunna ta del av bidraget.

² Sveriges Kommuner och Landsting

Det är avdelningscheferna som söker statsbidragen och tar vid behov hjälp av kvalitetscontrollern för att inhämta underlag från berörda enheter. Återredovisning sker alltid efter att de har erhållit bidrag och det är kvalitetscontrollern som sköter detta. Avstämning om eventuell återbetalning sker tillsammans med ekonom.

De intervjuade upplever det som administrativt betungade att ansöka om riktade statsbidrag. Eftersom det är så styrt, samt att det finns så många bidrag att söka, gör att verksamheten upplever att det finns en risk att rubba kvalitetsarbetet. Vid intervju framkommer vidare att processen borde förtydligas avseende roller och ansvar, exempelvis vad ekonomidirektörens kontra respektive förvaltnings roll är. Vidare framkommer att Skolverkets digitalisering av ansökningsförfarandet har försvårat arbetet, bland annat utifrån att det av beviljade beslut är svårt att avgöra vilket bidrag som beviljade medel avser.

Det finns en dokumenterad rutinbeskrivning av vilken roller, ansvar och samt flöde framgår. Processkartan är ännu inte anpassad till Skolverkets digitaliserade process.

3.1.2. Äldreomsorg

Huvudansvaret för hantering av riktade statsbidrag som avser äldreomsorg innehas av kvalitetschefen vid socialförvaltningen. Det är kvalitetschefen som ansvarar för att både bevaka samt ansöka och vid dennes frånvaro är det socialdirektören som sköter hanteringen. Kvalitetschefen för diskussion kring riktade statsbidrag med ledningsgruppen som gör en bedömning och kopplar sedan in förvaltningens ekonomichef. Vissa beslut måste tas av nämnd och ibland fattas beslut av socialdirektören.

Bevakning av bidrag sker via nätverk som SKL håller i, samt genom prenumeration på regeringens och Socialstyrelsen nyhetsbrev. I ledningsgruppen behandlas årligen även regeringens satsningar och där görs en kartläggning.

Information och erbjudanden om att ansöka om riktade statsbidrag inkommer till regionens gemensamma registratur som hanterar ärendet i ärendehanteringssystemet. Det förekommer att ärenden hamnar fel, men socialförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen har numera ett gemensamt utskott där statsbidrag som "hamnat fel" fångas upp. Det händer även att information kommer direkt till ledningskontoret eller socialdirektören.

Årligen gör förvaltningen en genomgång av enkäter och undersökningar i syfte att fördela bemanningsmedel där behoven bedöms vara störst. Exempelvis har de valt att satsa på rehabilitering och vårdbehov på korttidsenheten utifrån genomförda kvalitetsundersökningar.

Under intervju anges att verksamheten inte anser det vara administrativt betungande att varken ansöka om bidrag eller redovisa vilka åtgärder som vidtagits med beviljade anslag. Åtterrapporering till Socialstyrelsen sker genom rekvisering och det är även kvalitetschefen som sköter detta.

Det finns inga dokumenterade rutiner för granskningsområdet, däremot finns en känd process avseende ansvar och roller. Ansvaret framgår även av kvalitetschefens ledarkontrakt.

3.1.3. *Hälso- och sjukvård*

Merparten av de riktade statsbidragen inom hälso- och sjukvården hanteras genom överenskommelser mellan SKL och regeringen genom socialdepartementet.

Bevakning av vilka statsbidrag som finns tillgängliga sker också huvudsakligen genom information från SKL och genom deltagande i nätverk via SKL.

Vidare sker bevakning genom förvaltningens nämndsekreterare. Denne bevakar och lägger in information om riktade statsbidrag som i regionens ärendehanteringssystem när sådan information kommer.

Vid intervju framkommer att det är kanslichefen som ansvarar för att hålla ihop alla överenskommelser inom hälso- och sjukvården på Region Gotland. Beslut om att ansöka om statsbidrag görs av hälso- och sjukvårdsdirektören. Det är sedan ekonomichefen på förvaltningen som ansvarar för att genomföra själva ansökningen eller rekvireringen, och säkerställa att intäkter och kostnader redovisas på ändamålsenligt sätt. Denna hantering är väl genomarbetad och välkänd för hela ledningsgruppen. Frågan finns även återkommande med på ledningsgruppens agenda.

Beslut om att rekvirera eller ansöka om statsbidrag kan enligt förvaltningen anses ske genom att politiken beslutar om internbudgeten, där flertalet riktade statsbidrag är kända. I det fall nya statsbidrag tillkommer under perioden sker ansökningar genom förvaltningsbeslut. I det fall förvaltningen vill använda riktade statsbidrag till ny verksamhet, tillställs detta alltid nämnden för beslut.

Enligt de intervjuade tjänstemännen har det förekommit historiskt att man inte har sökt hela det belopp som man varit berättigad till.

Det finns inga dokumenterade rutiner för granskningsområdet, men de intervjuade upplever att ansvarsfördelningen är tydlig inom verksamheten.

Verifiering

Vi har inhämtat regionstyrelsens samt berörda nämnders delegationsordningar för att kontrollera vem som har delegation att fatta beslut om att ansöka om riktade statsbidrag. Följande har noterats:

- Vi har via delegationsordning kunnat verifiera att utbildningsdirektören samt avdelningschefer har rätt att på delegation fatta beslut om att ansöka eller inte ansöka om riktade statsbidrag.
- Vi har *inte* kunnat verifiera via delegationsordning att kvalitetschefen inom socialförvaltningen har rätt att på delegation fatta beslut om att ansöka eller inte ansöka om riktade statsbidrag.

- Vi har *inte* kunnat verifiera via delegationsordning att hälso- och sjukvårdsdirektören inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen har rätt att på delegation fatta beslut om att ansöka eller inte ansöka om riktade statsbidrag.

3.2. Kartläggning av riktade statsbidrag

Inom förskola, grundskola och äldreomsorg finns riktade statsbidrag att söka främst från Skolverket och Socialstyrelsen, men även från övriga instanser såsom Kulturrådet och Boverket. Inom hälso- och sjukvården finns riktade statsbidrag att söka främst genom de överenskommelser som träffas mellan SKL och Regeringen genom Socialdepartementet. Rekvisition (alternativt ansökan) och utbetalning sker då oftast via Kammarkollegiet och ibland via Försäkringskassan.

Inom ramen för granskningen har vi gjort en kartläggning av de riktade statsbidrag som funnits att söka inom granskningsområdet under granskningsperioden 2016 samt våren 2017. Sammantaget har vi valt att granska 41 stycken bidrag. Se bilaga 1 för en sammanställning av kartlagda bidrag.

Verksamheterna gör bedömningen att de inte avsiktligt avstått från att söka om bidrag eller ansökt om bidrag i mindre omfattning än vad de är berättigade till. Därmed finns det ingen konkret rutin för hur ett sådant beslut skulle fattas, men vid intervju anges att ett sådant beslut skulle behöva tas upp i nämnd. För vissa bidrag har regionen inte lyckats leva upp till kriterierna för att erhålla anslag. Vidare uppges under intervju att socialförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen har svårt att förhålla sig till stimulansmedel och problematiken som uppstår när medlen inte längre inkommer.

Vi har inhämtat en sammanställning över vilka riktade statsbidrag som berörd verksamhet i regionen har ansökt om inom respektive område, inklusive ansökt belopp samt beviljat anslag. I nedanstående tabeller redogörs för utfallet av inhämtade sammanställningar.

Tabell 1: Riktade statsbidrag inom förskola och grundskola

Statsbidrag	Ansökt belopp, kr	Beviljat anslag, kr
Lågstadiesatsningen VT 2016	2 590 597	2 590 597
Lågstadiesatsningen läsår 16/17	6 400 094	5 136 141
Lärlönelyftet HT 2016	6 685 005	6 685 005
Mindre barngrupper i förskolan läsår 16/17	3 279 000	2 556 000
Mindre barngrupper i förskolan läsår 17/18	3 400 286	<i>Ej klart</i>
Personalförstärkning elevhälsan		642 510
Förlängt Matematiklyft		
Omsorg på obekvämt arbetstid 2017		<i>Ej klart</i>
Karriärtjänster VT 2016	2 553 609	2 553 613
Karriärtjänster HT 2016	3 104 625	
Karriärtjänster VT 2017	3 046 542	<i>Ej klart</i>

Läraryftet 2016	348 750	540 000
Läraryftet VT 2017	427 500	<i>Ej klart</i>
Läsllyftet läsår 16/17	<i>Möjlighet att rekvirera för 5 handledare</i>	324 000
Läsllyftet läsår 17/18	1 332 000	1 332 000
Ökad undervisningstid för nyanlända elever grundskola		90 000
Lovskola 2016	<i>Ansökan avser antal elever och veckor/dagar</i>	248 743
Lovskola 2017	465 000	221 650
Läxhjälp 2016	1 058 000	1 058 000
Läxhjälp 2017	<i>Ansökan avser antal timmar/veckor</i>	<i>Ej klart</i>
Fortbildning specialpedagogik läsår 16/17	401 400	401 400
Bidrag till sommarlovsaktiviteter		242 764
Papperslösa barn VT 2016		119 322
Papperslösa barn VT 2017		<i>Ej klart</i>
Skapande skola läsår 16/17	1 325 000	
Skapande skola läsår 17/18	1 388 000	960 000
Samverkan för bästa skola		
Upprustning av skollokaler		
TOTALT:	37 805 408	25 701 745

De tomma fälten i tabellen ovan beror på att förvaltningen inte kunnat tillhandahålla oss uppgifter. Vi finner det anmärkningsvärt att det inte går att få fram information som visar hur mycket verksamheten har sökt och-/eller beviljats. Enligt uppgift har Skolverkets digitaliserade process medfört svårigheter vad gäller att kunna avgöra vilket bidrag som avses när beslut om beviljade medel kommer från Skolverket. Vi har erhållit ett exempel som illustrerar detta.

Tabell 2: riktade statsbidrag inom äldreomsorg

Statsbidrag	Ansökt/ rekvirerat belopp, kr	Beviljat anslag, kr
Ökad bemanning inom äldreomsorgen 2016	13 571 665	13 571 665
Ökad bemanning inom äldreomsorgen 2017	13 797 834	13 797 834
Kunskapssatsnings för baspersonal i äldre- och funktionshindersomsorgen	1 032 007	1 032 007
TOTALT:	28 401 506	28 401 506

Tabell 3: riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvård

Statsbidrag	Ansökt belopp, kr	Beviljat anslag, kr
Insatser inom psykisk hälsa, del av 2016	758 000	758 000
Insatser inom psykisk hälsa, del av 2017	754 000	754 000
PRIO psykisk ohälsa 2016	4 400 000	4 400 000
PRIO psykisk ohälsa 2017	3 480 000	3 480 000
En kvalitetssäker och effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess* 2016	6 691 000	6 691 000
En kvalitetssäker och effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess* 2017	7 078 000	<i>Ej klart</i>
Försäkringsmedicinsk utredning 2016	625 000	750 000
Försäkringsmedicinsk utredning 2017	750 000	<i>Ej klart</i>
Förstärkning av sjukvården 2016	5 558 000	5 558 000
Professionsmiljarden 2016	5 853 000	5 853 000
Professionsmiljarden 2017	5 541 000	<i>Ej klart</i>
Kvinnosjukvård, förlossningsvård samt kvinnors hälsa 2016	2 923 000	2 923 000
Kvinnosjukvård, förlossningsvård samt kvinnors hälsa 2017	2 843 000	2 843 000
Kortare väntetider i cancervården 2016	2 400 000	1 183 000
Kortare väntetider i cancervården 2017	2 400 000	<i>Ej klart</i>
En förbättrad vård för personer med kroniska sjukdomar 2016	280 000	280 000
En förbättrad vård för personer med kroniska sjukdomar 2017	307 000	<i>Ej klart</i>
Våld i nära relationer 2016	952 000	500 000
Våld i nära relationer 2017	952 000	<i>Ej klart</i>
Insatser mot HIV-infektion (till 2016)	420 000	200 000
HIV- och STI-prevention (från 2017)	200 000	0
TOTALT:	55 165 000	36 173 000

* Sjukskrivningsmiljarden och Rehabiliteringsgarantin slogs ihop under 2016 till en satsning

Sammantaget har de granskade verksamheterna ansökt om 33 stycken olika riktade statsbidrag under granskningsperioden, att jämföra med vår kartläggning om totalt 41 stycken. 20 stycken bidrag har sökts mer än en gång. Av de 33 riktade statsbidragen är 18 stycken inom förskola och grundskola, två stycken inom äldreomsorg och 13 stycken inom hälso- och sjukvård. Beviljat anslag uppgår till totalt ca 90 mnkr. För ett antal sökta bidrag är ansökningsförfarandet ej klart vid tidpunkt för granskning. För ett antal bidrag har uppgift om beviljat belopp inte tillhandahållits.

Verifiering

En jämförelse har gjorts mellan vår kartläggning (se bilaga 1) och ovanstående tabeller (tabell 1-3). Kontroll har skett av om respektive verksamhet har ansökt om de riktade statsbidrag som funnits att söka under granskningsperioden. Följande har noterats:

- BUN har ansökt om 18 stycken olika riktade statsbidrag under granskningsperioden, varav nio bidrag har sökts två år i följd. Vi har kartlagt och valt att granska 21 stycken riktade statsbidrag som funnits att ansöka om under perioden, vilket innebär att verksamheten inte har sökt tre stycken bidrag.
 - *Entreprenörskap i skolan* – Ej känt som sökbart
 - *Icke-folkbokförda barn (Diplomatbarn)*
 - *Utlandssvenska barns skolgång*

För ett antal bidrag som förvaltningen säger sig ha sökt har de inte kunnat tillhandahålla uppgifter om varken ansökt eller beviljat belopp. Vi har därmed inte kunnat verifiera att dessa bidrag faktiskt sökts och-/eller beviljats.

- SON har ansökt om två av tre av de riktade statsbidragen som funnits att ansöka om under granskningsperioden och som framgår av vår kartläggning. Nämnden har inte ansökt om bidrag för kompetensutbildning för tillfälligt anställda i äldreomsorgen. Förklaringen är att bidraget inte är riktat till äldreomsorg utan mot utbildningssektorn och vuxenutbildning och ska därmed sökas av annan nämnd.
- HSN har ansökt om 13 olika riktade statsbidrag under perioden, varav tio stycken har sökts två år i följd. Vår kartläggning visar att det funnits 17 stycken bidrag av söka under granskningsperioden, vilket innebär att regionen inte sökt fyra bidrag. Vi har även inhämtat motivering till varför nämnden inte sökt bidragen:
 - *Arbetsplatsnära stöd* – Söks i varje individuellt fall och har inte tagits upp som ett riktat statsbidrag i den andemening som övriga statsbidrag inom ramen för granskningen. Alla verksamheter inom regionen har samma möjlighet att söka medlen från arbetsförmedlingen. Det är regionstyrelseförvaltningens HR-konsulter som arbetar tillsammans med chefen för den sjukskrivne och inte HR-chefen centralt på förvaltningen. Inget aktivt arbete från hälso- och sjukvårdens centrala HR-chef i denna fråga.
 - *Kompetensutbildning för tillfälligt anställda i äldreomsorg och hälso- och sjukvård* – Bidraget är inte riktat till hälso- och sjukvård som organisation utan mot utbildningssektorn och vuxenutbildning och ska därmed sökas av annan nämnd.
 - *Extratjänster (avser sektorn)* – Detta arbete hålls ihop av regionstyrelseförvaltningen. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har endast till uppdrag att bereda plats för extratjänster.
 - *Traineejobb* – Detta bidrag har inte sökts.

3.3. Budget och redovisning

I regionens övergripande budgetprocess och resursfördelning när kommande års ramar fastställs ingår ingen bedömning av de riktade statsbidragen för respektive nämnd. Dessa bidrag hanteras på nämndnivå i deras respektive internbudgetar.

Det sker idag ingen samlad redovisning av samtliga riktade statsbidrag till regionstyrelsen eller regionfullmäktige.

Specialdestinerade eller riktade statsbidrag är tidsbegränsade och avsedda för en bestämd verksamhet eller visst ändamål/åtgärd. Enligt information från RKR i oktober 2014 ska riktade statsbidrag redovisas i resultaträkningen tillsammans med övriga verksamhetsanknutna intäkter. Huvudregeln är att bidragen kräver någon form av motprestation eller återrapportering. Periodisering ska göras i den period där prestationerna har utförts. Det finns tre olika sätt att hantera riktade statsbidrag i redovisningen.

1. *Prestationsbaserade ersättningar* - utbetalas om vissa handlingar genomförts eller vissa mål, nyckeltal eller nivåer uppnåtts. Bidraget ska bokföras i samma perioder som prestationerna utförts. Utbetalning i efterskott ska tas upp som fordran (upplupen intäkt) i den period som prestationen utförts och som skuld (förutbetalad intäkt) om de utbetalas i förskott.
2. *Om prestationsbaserade bidrag utbetalas för ett framtida tidsbestämt projekt* och de utförda prestationerna utgör beräkningsunderlag för fördelning av bidraget ska det bokföras och matchas mot kostnader över den fastslagna tidsperioden. Denna typ av bidrag är ofta kopplade till redovisningsskyldighet och skyldighet att återbetala kvarvarande medel vid projekttidens slut.
3. *Icke prestationsbaserade bidrag* betalas ut utan krav på motprestation och intäktsförs den period som bidraget avser. Bidraget ska intäktsföras i sin helhet även om nedlagda kostnader inte motsvarar bidragets storlek för den period som bidraget avser.

3.3.2. Barn- och utbildning

Riktade statsbidrag inom förskola och grundskola tas inte med i verksamhetens detaljbudget. Vid intervju anges att budget för utbildning är flödesstyrd.

Den ekonomiska hanteringen sker på förvaltningen. Samtliga statsbidrag projektörs så att de går att hitta i ekonomisystemet, ibland även ner på aktivitetsnivå. Huvudprincipen är att intäkter ska matchas mot kostnader. Dock uppges att intäkten ofta kommer fortare än kostnader uppstår eftersom mindre skolor inte vågar riskera att ta kostnader som de inte med säkerhet vet att de kommer att få en intäkt för.

I bokslutet 2016 har ca 11,3 mnkr periodiserats för Lågstadie- och fritidshemssatsningen. Pengarna är öronmärkta i ekonomisystemet.

3.3.3. Äldreomsorg

Statsbidrag inom äldreomsorg finns inte inlagda i verksamhetens detaljbudget. Orsaken är att detaljbudgeten upprättas i december, medan medlen inkommer följande år. Dock framkommer att exempelvis bidrag för ökad bemanning är väldigt säkert beloppsmässigt. Eftersom alla bidrag ska redovisas måste de ändå ha koll på exakt vad medlen används till.

Den ekonomiska hanteringen sker på förvaltningen. Alla statsbidrag bokförs på projektnummer i ekonomisystemet. De bokas upp som en skuld (förutbetalad kostnad) i balansräkningen och betalas ut senare till verksamheterna. Det händer att medel förs över från ett år till ett annat.

3.3.4. Hälso- och sjukvård

Merparten av de riktade statsbidragen/överenskommelserna är kända i förväg, och kommer därmed att ingå i internbudgeten. I internbudget för 2017 framgår att statliga satsningar har budgeterats enligt följande:

- Professionsmiljarden – 5,8 mnkr.
- Förlossningsvård, psykiatrisatsning m.m. – 1 mnkr.
- Kortare väntetider inom cancervården – 2 mnkr.
- En kvalitetssäker och effektiv sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess är vid tidpunkt för granskning inte färdigfördelad. Budget ska dock enligt internbudgeten läggas så att intäkterna motsvarar budgeterade kostnader.

De olika statsbidragen särredovisas vad gäller intäkter, dock inte alltid vad gäller kostnader.

3.4. Återrapportering till nämnd

Det sker ingen regelmässig rapportering till barn- och utbildningsnämnden, dock informeras nämnden om vilka statsbidrag som beviljats eller avslagits. Det här sker under punkten "information om vissa inkomna handlingar". Det framkommer vidare att förvaltningen har för avsikt att ge nämnden information om vilka bidrag som de inte avser att söka eller inte sökt. Enligt uppgift har Skolverkets delvis digitaliserat ansökningsförfarandet, vilket försvårat transparensen och diarieföringen.

Åtterapportering till socialnämnden sker årligen, detta tillfälle sker innan budgetberedning.

Det sker ingen specifik återrapportering av riktade statsbidrag till hälso- och sjukvårdsnämnden, utan det sker inom ramen för ordinarie uppföljningstillfällen. Dock kan man i den månadsuppföljning som vi har tagit del av inte utläsa utfallet specificerat på de olika riktade statsbidragen.

4. Revisionell bedömning

4.1. Avstämning mot kontrollfrågor

Revisionsfrågan besvaras utifrån fem uppställda kontrollfrågor. Respektive kontrollfråga bedöms uppfyllt, delvis uppfyllt eller ej uppfyllt.

Kontrollfråga	Bedömning och kommentar
Finns det ändamålsenliga rutiner för ansökning/rekvirering och rapportering av riktade statsbidrag?	<p>Delvis uppfyllt</p> <p>Inom respektive förvaltning finns rutiner för hantering av riktade statsbidrag i olika omfattning. Dokumenterade rutiner finns inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, men saknas inom övriga förvaltningar. Ansvaret mellan berörda förvaltningar och nämnder är inte fullt ut tydliggjort och det finns ingen tydlig rutin för statsbidrag ska återrapporteras till nämnd.</p> <p>Inom regionen som helhet finns inget övergripande ansvar avseende riktade statsbidrag.</p>
Har berörda nämnder sökt de riktade statsbidrag som de är berättigade till?	<p>Delvis uppfyllt</p> <p>Vår verifiering visar berörda nämnder har sökt 33 av de 41 olika riktade statsbidrag som funnits att söka under granskningsperioden och som kartlagts inom ramen för granskningen.</p> <p>Barn- och utbildningsnämnden har sökt 18 av 21 bidrag. Vi har dock inte kunnat säkerställa att samtliga 18 bidrag faktiskt sökts eller beviljats utifrån att uppgifter om ansökt och-/eller beviljat belopp inte tillhandahållits.</p> <p>Socialnämnden har sökt 2 av 3 bidrag och hälso- och sjukvårdsnämnden har sökt 13 av 17 bidrag som funnits att söka.</p>
Hur fattas formella beslut avseende ansökan/att eventuellt inte ansöka om riktade statsbidrag? Har nämndbe-	<p>Delvis uppfyllt</p> <p>Regionen fattar i regel inte formella nämnd-/delegationsbeslut utan beslut</p>

<p>slut/delegationsbeslut fattats?</p>	<p>sker framförallt genom ren verkställighet. Det framförs dock att nämndernas beslut om internbudget kan betraktas som ett nämndbeslut.</p> <p>Av barn- och utbildningsnämndens delegationsordning framgår att berörda tjänstemän har rätt att fatta beslut om ”av staten helt finansierade projekt”. Av övriga nämnders delegationsordningar har vi inte kunnat fastställa att berörda tjänstemän har rätt att fatta delegationsbeslut avseende att söka/avstå från att söka om riktade statsbidrag.</p>
<p>Har bidragen tagits med i verksamhetens detaljbudget?</p>	<p>Delvis uppfyllt</p> <p>Alla riktade statsbidrag läggs inte in i verksamheternas detaljbudget. Frågan hanteras på olika sätt inom respektive verksamhet och regionen saknar övergripande riktlinjer för hur dessa ska hanteras.</p>
<p>Redovisning sker i enlighet med RKR?</p>	<p>Uppfyllt</p> <p>Alla statsbidrag projektförs i ekonomisystemet, vilket möjliggör uppföljning. I enlighet med RKR bokförs statsbidrag i den period då prestationerna utförs. Huvudregeln är att intäkterna ska matchas mot kostnader, ibland inkommer dock intäkten innan kostnader uppstår. Intäkter särredovisas, dock inte alltid kostnader.</p>

4.2. Revisionell bedömning

Granskningen syftar till att besvara följande revisionsfråga:

- *Har berörda nämnder ändamålsenliga rutiner avseende ansökning samt redovisning av riktade statsbidrag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll?*

Efter genomförd granskning gör vi den sammanfattande bedömningen att berörda nämnder inte i alla delar har ändamålsenliga rutiner avseende ansökning samt redovisning av riktade statsbidrag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll. Bedömningen baseras på följande iakttagelser och noterade avvikelser:

- Det finns ändamålsenliga rutiner för hantering av ansökan och rekvisering av riktade statsbidrag och ansvaret är tydliggjort inom respektive verksamhet/förvaltning. Dock saknas ett tydligt ansvar mellan berörd verksamhet och nämnd och det saknas formella rutiner för återrapportering. Det finns dokumenterade rutiner inom en granskad verksamhet.
- Regionen fattar i regel inte formella nämnd-/delegationsbeslut, utan beslut sker genom ren verkställighet. Vi har inhämtat berörda nämnders delegationsordningar och har kunnat fastställa att berörda tjänstemän inom barn- och utbildningsnämnden har rätt att fatta beslut avseende riktade statsbidrag. Av de två övriga nämndernas delegationsordningar framgår inte vem som har rätt att fatta delegationsbeslut avseende att söka/avstå från att söka riktade statsbidrag.
- Vår kartläggning och verifiering visar att berörda nämnder har sökt 33 av de totalt 41 olika riktade statsbidrag inom granskningsområdet som funnits tillgängliga under granskningsperioden. För statsbidrag inom förskola och grundskola har vi dock inte kunnat verifiera att samtliga bidrag faktiskt sökts och-/eller beviljats eftersom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen inte kunnat tillhandahålla en komplett sammanställning med uppgifter om sökta och beviljade bidrag.
- Alla riktade statsbidrag tas inte med i verksamheternas detaljbudgetar. Det saknas regionövergripande rutiner och frågan hanteras därmed olika.
- Redovisning sker i huvudsak i enlighet med information från RKR. Riktade statsbidrag bokförs i den period som prestationerna utförs och intäkter ska matchas mot kostnader.

4.3. Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnas regionstyrelsen och berörda nämnder med följande rekommendationer:

- Dokumentera rutinerna för hantering av riktade statsbidrag för att minimera sårbarheten samt göra hanteringen mindre personbunden.
- Kartlägg årligen på förvaltningarna, i samarbete med regionens centrala ekonomiavdelning, vilka statsbidrag som finns att söka för att i möjligaste mån säkerställa att inga bidrag missas.
- Tydliggöra vem som har rätt att ta beslut om att söka alternativt avstå från att söka riktade statsbidrag.
- Ansökningar om riktade statsbidrag som har en påverkan på verksamhetens omfattning, framför allt under en längre period, och som kan påverka regionens finansiering vid ett eventuellt borttagande av det riktade statsbidraget, bör behandlas av nämnd eller utskott.

- Säkerställa att samtliga riktade statsbidrag som verksamheterna i regionen söker tas upp i verksamheternas detaljbudget. De riktade statsbidrag som inte är kända vid fastställande av detaljbudget, bör läggas in löpande i budgeten under året.
- Skapa en tydlig återrapportering av sökta och erhållna riktade statsbidrag till nämnderna, och redovisa dessa för regionstyrelsen.

2017-05-30

Martin Halldén

Projektledare

Carin Hultgren

Uppdragsledare

Bilaga 1: Kartläggning av riktade statsbidrag

Tabell 1: Riktade statsbidrag inom förskola och grundskola

Statsbidrag	Bidragsgivare	Regionen har sökt bidraget?
Lärarlönelyftet	Skolverket	Ja
Karriärtjänster	Skolverket	Ja
Omsorg på obekvämlig arbetstid	Skolverket	Ja
Mindre barngrupper i förskolan	Skolverket	Ja
Entreprenörskap i skolan	Skolverket	Nej
Förlängt Matematiklyft	Skolverket	Ja
Läslýftet	Skolverket	Ja
Lärarlyftet	Skolverket	Ja
Fortbildning specialpedagogik	Skolverket	Ja
Personalförstärkning inom elevhälsa	Skolverket	Ja
Lågstadiesatsningen	Skolverket	Ja
Läxhjälp	Skolverket	Ja
Lovskola	Skolverket	Ja
Ökad undervisningstid för nyanlända elever	Skolverket	Ja
Papperslösa barn i skolan	Skolverket	Ja
Utlandssvenska elevers skolgång	Skolverket	Nej
Icke-folkbokförda barn (Diplomatbarn)	Skolverket	Nej
Samverkan för bästa skola	Skolverket	Ja
Skapande skola	Statens Kulturråd	Ja
Bidrag till sommarlovsaktiviteter	MUSC	Ja
Upprustning av skollokaler	Boverket	Ja

Tabell 2: Riktade statsbidrag inom äldreomsorg

Statsbidrag	Bidragsgivare	Regionen har sökt bidraget?
Ökad bemanning inom äldreomsorgen	Socialstyrelsen	Ja
Kunskapsatsning för baspersonal inom äldre- och funktionshindersomsorgen	Socialstyrelsen	Ja
Kompetensutbildning för tillfälligt anställda i äldreomsorg och hälso- och sjukvård	Skolverket	Nej

Tabell 3: Riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvård

Statsbidrag	Bidragsgivare alt utbetalare	Regionen har sökt bidraget?
Insatser inom psykisk hälsa, del av	SKL/Kammarkollegiet	Ja
PRIO psykisk ohälsa (till 2016)	SKL/Kammarkollegiet	Ja
En kvalitetssäker och effektiv sjuk-skrivnings- och rehabiliteringsprocess (från 2016)	Försäkringskassan	Ja
Försäkringsmedicinsk utredning	Försäkringskassan	Ja
Förstärkning av sjukvården (2016)	Kammarkollegiet	Ja
Professionsmiljarden (från 2016), stöd till bättre resursutnyttjande i hälso- och sjukvården	Kammarkollegiet	Ja
Kvinnosjukvård, förlossningsvård	Kammarkollegiet	Ja
Kvinnors hälsa, förstärkning primär-vården	Kammarkollegiet	Ja
Kortare väntetider i cancervården	Kammarkollegiet	Ja
En förbättrad vård för personer med kroniska sjukdomar	Kammarkollegiet	Ja
Våld i nära relationer	Socialstyrelsen	Ja
Arbetsplatsnära stöd	Försäkringskassan	Nej
Traineejobb i välfärden (avser sektorn)	Skolverket	Nej
Insatser inom psykisk hälsa	SKL/Kammarkollegiet	Ja Bidraget har sökts av Regionstyrelsen
HIV- och STI-prevention (från 2017)	Folkhälsomyndigheten	Ja Bidraget har sökts av Folkhälsoenheten
Insatser mot HIV-infektion (till 2016)	Folkhälsomyndigheten	Ja Bidraget har sökts av Folkhälsoenheten
Extratjänster (avser sektorn)		Nej
Kompetensutbildning för tillfälligt an-ställda i äldreomsorg och hälso- och sjukvård	Skolverket	Nej